

1. Oefenen van de Hymnes met het concertpubliek, (* Icoon)

(*) betekent wisseling beeld)

2. Algemene inleiding en introductie door de verteller

(*) Sinterklaas, wie kent hem niet? Maar waar komt hij vandaan? Daar is veel over geschreven en nog meer over te zeggen. Veel meer dan in het bestek van deze avond past, toch doen we een kleine poging:

(*) Sint Nicolaas werd geboren in Pataras in Klein Azië. Dat moet ongeveer geweest zijn in het jaar 270. Al snel werd hij een legendarisch persoon en reeds in de middeleeuwen werd het Sinterklaasfeest gevierd. Het feest is doorspekt met Germaanse gebruiken en dat is niet zo vreemd. Immers, toen de lage landen gekerstend werden, liepen hier nog allemaal Germanen met knotsen rond. In één keer deze hele horde kerstenen zou onherroepelijk tot de grootst mogelijke rellen leiden. (*) Daarom werd een stukje van de Germaanse godsdienst samengevoegd met de legendes van de heilige Nicolaas et voila: het sinterklaasfeest. (*) Zo valt bijvoorbeeld te verklaren waarom Nicolaas op zijn paard over de daken rijdt: dit gaat terug op niemand anders dan (*) Wodan, die samen met zijn knecht Sleipnir aan het eind van het jaar door de lucht rijdt, om mensen te straffen of te belonen voor hun gedrag. (*) De schoorsteen was bij de Germanen een middel om te communiceren met de goden, hun priester, de sjamaan, zond rookboodschappen omhoog en in de as onder de schoorsteen kreeg hij antwoorden terug. Sinterklaas gebruikt deze spreekbuis om zijn pakjes in te deponeren.

Ook werd in het feest aangesloten bij voor de middeleeuwen bekende elementen. Zo was Spanje het land waar vroeger veel luxe artikelen vandaan kwamen en hoewel Nicolaas zelf uit Klein Azië kwam, leek Spanje in verband met zijn luxe cadeaus dus de plaats bij uitstek voor zijn residentie. En wat kwam er dan zoal voor luxe uit dit land? (*) Nu, speculaaspoppen, ook wel vrijers genoemd, kreeg je zo'n pop, dan had je een aanbidder. Niet voor niets stond op deze pop de Germaanse vruchtbaarheidsgodin Freia afgebeeld.

(*) Of wat te denken van pepernoten als symbool voor het zaad dat op de akker wordt gestrooid, vandaar ook dat Zwarte Piet deze noten altijd strooit en nooit gewoon geeft.

En dan natuurlijk de marsepein, een middeleeuws geneesmiddel. Nadat de dierenoffers verboden werden zag men zich genoodzaakt marsepeinen varkens te schenken in plaats van echte wilde zwijnen.

(*) En de zwarte Piet, die af en toe ook een witte Piet is? Tja, zwart is hij waarschijnlijk van al dat klauteren in de schoorstenen, maar hoe Sinterklaas aan zoveel knechten komt, dat zal wel altijd een raadsel blijven.

Maar genoeg gespeculeerd en gepraat. Laten we gaan luisteren hoe deze markante heilige wordt geroepen vanuit het verleden, zodat hij zelf zijn verhaal kan vertellen: (* ikoon)

3. Koor met Nicolas: Introductie

4. Verteller: de geboorte van Nicolas en Nicolas wijdt zichzelf aan God

Reeds bij zijn geboorte schijnt Nicolaas al een bijzonder persoon geweest te zijn. Nog maar net ter wereld stopte de vroedvrouw Nicolaas in bad. (*) De kleine jongen ging rechttop in het water staan, vouwde zijn handjes, sloeg zijn ogen op ten hemel en riep uit: "God zij geprezen!" Alle aanwezigen stonden sprakeloos van verbazing. Toch bleef het daar niet bij, want op de standaard vastendagen, de woensdag en de vrijdag weigerde Nicolaas meer dan eenmaal de borst te nemen.

Het zal niemand dan ook verbazen dat Nicolaas al op jonge leeftijd zijn leven wijdde aan God. Zijn ouders stierven toen Nicolaas nog maar een kleine jongen was en lieten hem in grote rijkdom achter. (*) Uit medelijden met hen die niet zo rijk waren als hij zelf, verkocht

Nicolaas zijn bezittingen en schonk zijn geld aan de armen. Intussen volgde hij ook een priesteropleiding, die hij reeds op 19-jarige leeftijd met goed gevolg afronde. (* ikoon)

5. Koor en Nicolas: deel 2 en 3

6. Verteller: de reis naar Palestina met storm op zee. Nicolas wordt gekozen tot bisschop van Myra

(*) Zoals een goed christen, en dus zeker een goede priester betaamt, ging Nicolaas op pelgrimsreis naar het Heilige Land, Palestina. Uren bracht hij biddend door op het dek van het schip, want veel meer dan nu was zo'n reis vol gevaren. Tijdens dit intense gebed kreeg Nicolaas een visioen dat het schip in een hevig noodweer terecht zou komen, maar dat iedereen het zou overleven.

Niet veel later, tegen het vallen van de avond, leek het einde van de tocht in zicht. Er was geen vuiltje aan de lucht en de reis leek dus te gaan slagen. Maar terwijl de matrozen al feest vierden, bedierf Nicolaas de pret door mee te delen dat er nog een storm op zou steken. Dit ontlokte een spottend gelach aan de matrozen aan dek. Een storm, met zo'n schone lucht? dat was wel het belachelijkste dat ze ooit hadden gehoord. Nicolaas haalde z'n schouders op, maar natuurlijk gebeurde wat hij had voorspeld.

(*) Een matroos klom in de mast om de zeilen te strijken en viel te pletter op het dek. Maar in de woede van de storm was er geen tijd om naar hem om te kijken, en zo bleef de man voor dood liggen. (*) Pas toen iedereen God om hulp schreeuwde en de storm was gaan liggen, ontfermde men zich over hem, dankbaar dat het schip was behouden, maar bedroefd dat er een dode was gevallen. Maar op het gebed van Nicolaas opende de man zijn ogen en leefde nog lang en gelukkig.

Echter, niet iedereen kon weer tot leven worden gewekt en toen dan ook de bisschop van Myra (*) was overleden, gingen de andere bisschoppen naarstig op zoek naar een goede vervanger. Dat dit geen eenvoudige opgave was, moge duidelijk zijn. De bisschoppen waren dan ook in voortdurend gebed en zo kon het gebeuren dat de voorzitter van het concilie in een visioen te horen kreeg dat hij de deur van de kerk goed in de gaten moest houden: de eerste die binnen zou komen, moest de nieuwe bisschop zijn.

En u raad het natuurlijk al: (*) de eerste die binnen kwam was Nicolaas. In alle bescheidenheid trad hij de kerk binnen, eerst nog wat afwijzend, zoals dat nu eenmaal hoort, maar later met alle soorten van genoeg en het ambt van bisschop op zich nemend. (* ikoon)

7. Koren en Nicolas: deel 4 en 5

8. Verteller: Nicolaas in de gevangenis. Nicolaas en de drie vermiste jongens

(*) De tijd waarin Nicolaas Bisschop was, was geen beste. Althans voor de kerk niet. De kerk had te lijden aan vervolgingen door de Romeinse overheid. Bisschoppen die bereid waren iets aan de waarheid van het geloof af te doen, hadden relatief weinig last van de Keizer, maar voor hen die wat rechter in de leer waren kon het soms raar lopen. Zo belande Nicolaas in de gevangenis en pas toen er een nieuwe keizer kwam, keizer Constantijn, werd hij weer in vrijheid gesteld.

Als nooit tevoren ging Nicolaas aan het werk. Hij trok door stad en land om overal de boodschap van het geloof uit te dragen, hier en daar natuurlijk voorzien van een wonder.

(*) Zo kwam hij op een dag in een herberg waar een tijdje eerder een tragische gebeurtenis had plaatsgevonden. Wat was er gebeurd? Drie jongens hadden in de bewuste herberg onderdak gezocht. In een onbewaakt ogenblik doorkliefde de herbergier met zijn slagmes deze drie knapen, daar hij vermoedde dat zij veel geld in hun buidel zouden dragen. (*) De drie vermoorde jongens sneed hij verder aan stukken en stopte ze in een pekeltvat, waar

normaal het varkensvlees in werd bewaard. Zo bleef de moord lange tijd voor de buitenwereld verborgen. Echter niet voor Nicolaas. (*) Op wonderbaarlijke wijze scheen hij op de hoogte van wat zich had afgespeeld en bij het bestellen van de maaltijd vroeg hij naar een stuk vlees uit het bewuste pekelvat. De herbergier schrok, maar Nicolaas zei hem dat hij berouw moest tonen, zodat de brute moord hem vergeven kon worden. (*) Vervolgens vouwde Nicolaas zijn handen, bad tot God en de drie jongens stapte als na een lange slaap uit het vat. De herbergier bekeerde zich en de drie jongens dankten God. Of Nicolaas nog wat vlees genuttigd heeft is niet bekend... (* ikoon)

9. Koren en Nicolas en de 3 jongetjes: deel 6 en 7

10. Verteller: de zeven legendes en de dood van Nicolaas

(*) U hebt intussen wel begrepen dat het leven van Nicolaas anders was dan de meeste andere levens. En hoewel we al veel bijzonders hebben gehoord is dat nog lang niet alles. Niet minder dan zeven legendes namelijk sieren het lange leven van Nicolaas, luister maar:

Als eerste (*) is van Nicolaas bekend dat hij een drie veldheren, onschuldig gevangen aan het heidense hof, letterlijk uit ellende bevrijdde. Hij verscheen in een droom aan zowel keizer Constantijn als aan de raadsheer die hun gevangenschap had bewerkstelligt. De volgende morgen kregen de drie heren hun vrijheid terug. Mooier nog is het verhaal dat zich afspeelde tijdens een hongersnood in Myra. (*) Een schip met graan, onderweg van Alexandrië naar Rome, legde tijdelijk aan in Myra om de storm te ontwijken. Nicolaas vroeg de schipper wat graan af te staan voor zijn hongerende stad. De schipper weigerde, het graan was precies gewogen en als de keizer er achter zou komen dat er graan ontbrak zou het dat vast niet overleven. Nicolaas verzekerde hem echter dat het gewicht bij aankomst in Rome exact gelijk zou zijn aan het gewicht in Alexandrië. En zo was het ook. Van de 100 zakken graan die Nicolaas had gekregen heeft heel Myra twee jaar gegeten.

(*) De derde legende verhaalt van een arme edelman die zich – bij gebrek aan geld voor de bruidschat – gedwongen zag zijn drie dochters over te geven aan de prostitutie. (*) Nicolaas, ontzet door dit bericht, gooide als een echter Sinterklaas enkele goudstukken naar binnen die wellicht, wie zal het zeggen, precies in de schoenen van de dochters terecht kwamen. Zo werden zij behoed voor deze schanddaad.

(*) Tijdens een maaltijd met de drie veldheren uit de eerste legende bereikte onze bisschop het bericht dat de landvoogd van Myra drie onschuldige burgers ter dood had veroordeeld. Met de drie veldheren in zijn kielzog toog Nicolaas naar het marktplein waar de drie burgers geknield de fatale slag afwachtten. De beul stond reeds met het zwaard geheven. Maar Nicolaas worstelde zich naar voren en sloeg het zwaard uit de handen van de beul. De landvoogd berispte hij streng. Zo werden weer drie levens gered.

(*) En daar bleef het niet bij, want tijdens een plotseling opgekomen storm raakte een schip met pelgrims ernstig in nood. Als uit het niets was daar ineens Nicolaas, stutte de mast en maande de golven te gaan liggen. Zo werden ook deze pelgrims van een wisse dood gered.

De zesde legende verteld ons van het concilie van Nicea in 325 na Christus. (*) Nicolaas was hier aanwezig, evenals de theoloog en wijsgeer Arius. Arius beweerde dat Jezus weliswaar het hoogste en eerste schepsel was, maar geen God, er was immers maar één God. Zo'n uitspraak wordt vandaag de dag door velen ervaren als letterlijk vloeken in de kerk, hoeveel te meer in de tijd van Nicolaas. Terwijl de meeste aanwezigen, moe door het dagenlang vergaderen, wat suf deze Arius aanhoorden, raakte Nicolaas zo buiten zichzelf van woede dat hij Arius een flinke mep verkocht. Was dit al een ferme daad die van veel moed getuigde, meer moed nog was nodig voor het dreigen met de banvloek aan Keizer Constantijn. Toch schrok ook hier Nicolaas voor terug en met goed gevolg: de Keizer beleed net zijn zonden.

(*) Maar zoals aan elk leven, hoe heilig ook, kwam er ook aan dat van Nicolaas een eind. Op zekere dag, ergens in het jaar 343, voelde Nicolaas dit einde naderen. Hij legde zich te ruste en God zond hem één van zijn engelen. Zo werd Nicolaas opgenomen in de hemel. Was hij nu dood? Integendeel, zoals hij zelf al zei, hij kwam tot leven, het eeuwige leven. (*) En zo is het maar net, want onthoud één ding goed: Sinterklaas leeft elk jaar weer, zolang wij het Sinterklaasfeest maar vieren. (* ikoon)

11. Koren en tenor: deel 8 en 9 + afsluitende hymne